

**XXVII DZIEŃ JUDAIZMU
W KOŚCIELE KATOLICKIM W POLSCE
17 STYCZNIA 2025 r.**

JUBILEUSZ: „Obwieścicie wyzwolenie w kraju dla wszystkich jego mieszkańców” (Kpł 25,10a)

Obchody Centralne: Wrocław 2025

Centralne obchody XXVIII Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce w jubileuszowym 2025 roku odbędą się we Wrocławiu. Tak jak w poprzednich latach będą one miały na celu przede wszystkim przybliżenie wiernym i duchowieństwu znaczenie judaizmu w rozumieniu oraz praktykowaniu wiary chrześcijańskiej. Bowiern „religia żydowska nie jest dla naszej religii – jak to określił w swym nauczaniu Jan Paweł II – rzeczywistością zewnętrzną, lecz czymś wewnętrznym”. Dzień judaizmu przypomina więc katolikom podstawowe prawdy, że ich Zbawiciel, Jezus Chrystus, przyszedł na świat „urodzony jako Żyd z córki Izraela” (KKK 423), „młodej Żydówki z Nazaretu w Galilei” (KKK 488), poślubionej „mężowi imieniem Józef, z rodu Dawida” (Łk 1,26); że Jezus od początku swojego życia, będąc obrzezanym Żydem, instytucjonalnie wiązał się z Prawem Mojżeszowym, Świątynią, Synagogą oraz samym judaizmem; że prowadził „żydowskie życie religijne poddane Prawu Bożemu” (KKK 531), a argumentacja stosowana w Jego nauczaniu „często mieściła się w ramach rabinistycznej interpretacji Prawa” (KKK 581); jak również to, że żył według żydowskiego roku liturgicz-

nego, czego liczne świadectwa można odnaleźć na kartach Ewangelii: w szabat uczęszczał do synagogi, co roku obchodził centralne dla judaizmu święto Pesach/Paschy, będąc wiernym tradycji uczy sederowej (tu są korzenie Eucharystii), a „samą Jego misję publiczną wyznaczał rytm pielgrzymek do Jerozolimy na wielkie święta żydowskie” (KKK 583). Kto chce więc naprawdę zrozumieć Jezusa, winien poznawać znaczenie judaizmu w historii zbawienia.

Sobór Watykański II (1962–1965) podkreśla, że Żydzi nigdy nie zostali przez Boga odrzuceni i nadal są dla Niego narodem wybranym, a chrześcijanie ich nie zastąpili, lecz do dziś karmią się „korzeniem dobrej oliwki, w którą wszczepione zostały gałązki dziczki oliwnej narodów” (*Nostra aetate*). Odrzucił też, jako fałszywe, oskarżenia rzucane w ciągu dziejów przez członków Kościoła na Żydów o mordy rytualne chrześcijańskich dzieci w celu pozyskania ich krwi do wyrobu macy, a także o profanację hostii. Oficjalnie położył tym samym kres nauczaniu pogardy i przerwał wielowiekowy proceder kształtowania postaw antyjudaistycznych i antysemitkich. W ostatnich kilkudziesięciu latach zostały wydane przez różne watykańskie komisje ważne dokumenty dotyczące relacji do Żydów, m.in.: *Szoa. Pamiętamy* (1995), zachęcający teologów chrześcijańskich do głębokiego namysłu nad znaczeniem Zagłady; *Naród żydowski i jego Święte Pisma w Biblii chrześcijańskiej* (2001), w którym przywraca się rangę narodu wybranego w świetle objawienia judeochrześcijańskiego; *Bo dary łaski i wezwanie Boże są nieodwołalne* (2015), gdzie mówi się wprost o tym, że Kościół nie ma żadnej misji instytucjonalnej wobec Żydów.

Podczas tegorocznych obchodów Dnia Judaizmu we Wrocławiu odbędzie się na Papieskim Wydziale Teologicznym konferencja naukowa zatytułowana „Żydzi i judaizm w historii Kościoła, teologii i praktyce eklesjalnej” (15.01–16.01.), dokonująca przeglądu aktualnej sytuacji w zakresie badań naukowych nad obecnością dziedzictwa judaizmu i tradycji żydowskiej w różnych dyscyplinach badawczych służących rozwojowi Kościoła. Wystąpią na niej historycy, teolodzy, językoznawcy i socjologzy. Konferencji będą towarzyszyć dyskusje wokół wydanych w ostat-

nim czasie ważnych dla dialogu chrześcijańsko-żydowskiego publikacji, okolicznościowa wystawa „Byli sąsiadami: Ludzkie wybory i zachowania w obliczu Zagłady” oraz koncert.

Drugi bardzo istotny, nieodłączny element każdego Dnia Judaizmu – wspólna modlitwa chrześcijańsko-żydowska, we Wrocławiu odbędzie się 16.01.2025 dwukrotnie: rano tego dnia na dziedzińcu Synagogi pod Białym Bocianem zostaną upamiętnione ofiary Zagłady i wszyscy dawni żydowscy mieszkańcy Wrocławia, wieczorem zaś, w auli Papieskiego Wydziału Teologicznego, będzie miało miejsce nabożeństwo Słowa Bożego z udziałem zaproszonych gości z gminy żydowskiej. Motyw przewodni liturgii to rok jubileuszowy: obchodzony w judaizmie i w chrześcijaństwie. Czytania biblijne dotyczące tej kwestii będą pochodziły zarówno ze Starego, jak i Nowego Testamentu, a zostaną opatrzone komentarzami żydowskim oraz chrześcijańskim. Ważnym elementem tego spotkania będą też zanoszone w dalszej części nabożeństwa intencje modlitewne.

Ufamy, że obchody XXVIII Dnia Judaizmu, nie tylko we Wrocławiu, ale i w całej Polsce, dając okazję wiernym do czerpania ze skarbcza biblijnego i po-biblijnego judaizmu, będą przyczyniały się do wzmocnienia wiary.

Sławomir Jacek Żurek

LITURGIA SŁOWA

WSTĘP DO LITURGII

Jubileusz w Kościele to nie tylko cyklicznie powtarzane wydarzenie wyznaczane przez okrągłe rocznice od Narodzenia Naszego Pana Jezusa Chrystusa. W pierwotnym rozumieniu Jubileuszu zawarta jest wielka szansa dla każdego człowieka wierzącego w odnowienie Przymierza z Bogiem. Owo przymierze wzywa do teszuwy (hebr. odpowiedź, powrót), czyli do nawrócenia. Powrót do Boga, powrót do pierwszej miłości, powrót do domu. Dzisiejsza liturgia przypomina nam, że wszyscy jesteśmy domownikami Boga, wszyscy jesteśmy Jego własnością. Sami, uczestnicząc w powszechnym korzystaniu z dóbr, używamy ich tylko przez jakiś czas. Jubileusz ma nam właśnie przypomnieć tę prawdę, że od Boga wyszliśmy i do Boga wracamy, dlatego sięgajmy do wszystkich Bożych darów, służąc Jemu.

Czytania według tekstu *Biblii Jerozolimskiej* (Poznań: Wydawnictwo Pallottinum, 2009).

PIERWSZE CZYTANIE

Kpł 25,8-17

Prawo dotyczące Jubileuszu

Czytanie z Księgi Kapłańskiej

Policzysz sobie siedem lat szabatowych, to jest siedem razy po siedem lat, tak że czas siedmiu lat szabatowych będzie obejmował czterdzieści dziewięć lat. Dziesiątego dnia siódmego miesiąca zadmiesz w róg. W Dniu Przebłagania zadmieciew róg w całej waszej ziemi. Będziecie

święcić pięćdziesiąty rok, obwieścicie wyzwolenie w kraju dla wszystkich jego mieszkańców. Będzie to dla was jubileusz – każdy z was powróci do swej własności i każdy powróci do swego rodu. Cały ten rok pięćdziesiąty będzie dla was rokiem jubileuszowym – nie będziecie siał, nie będziecie żąć tego, co urosnie, nie będziecie zbierać nieobciętych winogron, bo to będzie dla was jubileusz, to będzie dla was rzecz święta. Wolno wam jednak będzie jeść to, co urosnie na polu. W tym roku jubileuszowym każdy powróci do swej własności. Kiedy więc będziecie sprzedawać coś bliźniemu albo kupować coś od bliźniego, nie wyrządzajcie krzywdy jeden drugiemu. Ale odpowiednio do liczby lat, które upłynęły od jubileuszu, będziesz kupował od bliźniego, a on sprzeda tobie odpowiednio do liczby lat plonów. Im więcej lat pozostaje do jubileuszu, tym większą cenę zapłacisz, im mniej lat pozostaje, tym mniejszą cenę zapłacisz, bo ilość plonów on ci sprzedaje. Nie będziecie wyrządzać krzywdy jeden drugiemu. Będziesz się bał Boga twego, bo Ja jestem Pan, Bóg wasz!

Oto słowo Boże

PSALM REPONSORYJNY (Ps 147, 1-7)

Refren: Chwal, Jeruzalem, Pana Boga swego.

Pan buduje Jeruzalem,
gromadzi rozproszonych z Izraela;
On leczy złamanych na duchu
i przewiązuje ich rany.

On liczbę gwiazd oznacza,
wszystkie je woła po imieniu.
Pan nasz jest wielki i zasobny w siły,
mądrość Jego jest niewypowiedziana.

Pan dźwiga pokornych,
a poniża występnych aż do ziemi.

Śpiewajcie pieśń dziękczynną Panu,
grajcie Bogu naszemu na harfie.

DRUGIE CZYTANIE

Iz 61,1-4.7-11

Radość z powrotu Pana do swojej ziemi

Czytanie z Księgi Proroka Izajasza

Duch Pana Boga nade mną,
bo Pan mnie namaścił.
Posłał mnie, abym głosił dobrą nowinę ubogim,
bym opatrywał rany serc złamanych,
żebym zapowiadał wyzwolenie jeńcom
i więźniom swobodę;
abym obwieszczał rok łaski Pańskiej
i dzień pomsty naszego Boga;
abym pocieszał wszystkich zasmuconych,
<bym rozweselił płaczących na Syjonie>,
abym im wieniec dał zamiast popiołu,
olejek radości zamiast szaty smutku,
pieśń chwały zamiast zgębienia na duchu.
Nazwą ich terebintami sprawiedliwości,
szczepem Pana dla Jego rozśławienia.
Odbudują prastare rumowiska,
podniosą z gruzów dawne budowle,
odnowią miasta zburzone,
świejące pustkami od wielu pokoleń.
Ponieważ hańba ich była podwojona,
a poniżenie i zniewagi były ich udziałem,
przeto w swej ziemi odziedziczą wszystko w dwójnasób
i zażywać będą wiecznego szczęścia.
Albowiem Ja, Pan, miłuję praworządność,
nienawidzę grabieży i bezprawia,
oddam im uczciwą zapłatę

i zawrę z nimi wieczyste przymierze.
Plemię ich będzie znane wśród narodów,
i między ludami – ich potomstwo.
Wszyscy, co ich zobaczą, uznają,
że oni są błogosławionym szczepem Pana.
«Ogromnie się weselę w Panu,
dusza moja raduje się w Bogu moim,
bo mnie przyodział w szaty zbawienia,
okrył mnie płaszczem sprawiedliwości,
jak oblubieńca, który wkłada zawój,
jak oblubienicę strojną w swe klejnoty.
Zaiste, jak ziemia wydaje swe plony,
jak ogród rozplenia swe zasiewy,
tak Pan Bóg sprawi, że się rozpleni sprawiedliwość
i chwała wobec wszystkich narodów».

Oto słowo Boże

AKLAMACJA PRZED EWANGELIĄ

Alleluja. Alleluja. Alleluja.
Pan Bóg króluje ponad całą ziemią,
Jemu cześć i chwała po wszystkie wieki.
Alleluja. Alleluja. Alleluja.

EWANGELIA

Mt18,21-35

Obowiązek pojednania

Słowa Ewangelii według świętego Mateusza

Wtedy Piotr podszedł do Niego i zapytał: «Panie, ile razy mam przebaczyć, jeśli mój brat wykroczy przeciwko mnie? Czy aż siedem razy?» Jezus mu odrzekł: «Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz aż siedemdziesiąt siedem razy.

Dlatego podobne jest królestwo niebieskie do króla, który chciał rozliczyć się ze swymi sługami. Gdy zaczął się rozliczać, przyprowadzono mu jednego, który był mu winien dziesięć tysięcy talentów. Ponieważ nie miał z czego ich oddać, pan kazał sprzedać go razem z żoną, dziećmi i całym jego mieniem, aby w ten sposób dług odzyskać. Wtedy sługa upadł przed nim i prosił go: „Panie, okaż mi swą cierpliwość, a wszystko ci oddam”. Pan ulitował się nad owym sługą, uwolnił go i dług mu darował. Lecz gdy sługa ów wyszedł, spotkał jednego ze współsług, który mu był winien sto denarów. Chwycił go i zaczął dusić, mówiąc: „Oddaj, coś winien!” Jego współsługa padł przed nim i prosił go: „Okaż mi swą cierpliwość, a oddam tobie”. On jednak nie chciał, lecz poszedł i wtrącił go do więzienia, dopóki nie odda długu. Współsłudzy jego, widząc, co się działo, bardzo się zasmucili. Poszli i opowiedzieli swemu panu wszystko, co zaszło. Wtedy pan jego, wezwawszy go, rzekł mu: „Sługo niegodziwy! Darowałem ci cały ten dług, ponieważ mnie prosiłeś. Czyż więc i ty nie powinienes być ulitować się nad swoim współsługą, jak ja ulitowałem się nad tobą?” I uniósłszy się gniewem, pan jego kazał wydać go katom, dopóki mu nie odda całego długu. Podobnie uczyni wam Ojciec mój niebieski, jeżeli każdy z was nie przebaczy z serca swemu bratu».

Oto słowo Pańskie

MEDYTACJA NAD SŁOWEM

„Królestwo niebieskie podobne jest do króla, który chciał się rozliczyć ze swymi sługami (...). Przyprowadzono mu jednego, który mu był winien dziesięć tysięcy talentów...” (zob. Mt 18,21-35).

Talent to mniej więcej 27 kilogramów złota. 10 tysięcy talentów to 270 ton złota. W chwili, gdy to piszę, cena kilograma złota wynosi w Polsce niespełna 346 356 złotych. Dług z przypowieści można więc oszacować na ok. 93.516.120.000zł. Blisko 94 miliardy. Nie chodzi o to, że nigdy tyle nie miałem, i mieć nie będę... Chodzi o to, że nie potrafię sobie nawet wyobrazić tej sumy.

Oczywiście, może ktoś zapytać: Czy można być dłużnym aż tyle?

Albo bardziej osobiście: Czy MÓJ DŁUG wynosi aż tyle?

Ten, który jest Królem w Królestwie niebieskim, mógłby mi odpowiedzieć pytaniem: A na ile wyceniasz MOJE ŻYCIE???

Ale NIE! On odpowiada inaczej: „Pan ulitował się nad tym sługą, uwolnił go i dług mu darował”. Najczęściej zapamiętujemy z tekstu jedynie „darował mu dług”. Ale tu są jeszcze dwa wcześniejsze słowa:

„Ulitował się” – użyte tu greckie *splagchnistheis* oznacza o wiele więcej: chodzi o to, że sytuacja sługi poruszyła jego Pana bardzo głęboko – dotknęła Go do samego wnętrza. Greckie *splagchna* oznacza „wnętrznosci” – niektórzy widzą w nim odpowiednik hebrajskiego *rechem* („łono”) – od którego wywodzi się słowo *rachamim*, to znaczy „miłosierdzie”. Tak. Miłosierdzie nie sprowadza się do tego, by się nad kimś „litować” – chodzi o to, by wziąć go ponownie w łono i ponownie urodzić: DAĆ NOWE ŻYCIE!

„Dla człowieka to niemożliwe... Ale nie dla Boga. Dla Boga wszystko jest możliwe!” (zob. Mt 19, 26).

Jest jeszcze drugie słowo: „uwolnił [go]” – greckie *apelysen*. Może oznaczać: „uwolnić”, „odesłać”, „wybaczyć” etc., ale również: „obdarzyć wolnością”! W kontekście naszej przypowieści to ostatnie znaczenie ma ogromną wagę – wszak dłużnikiem Króla nie jest jakikolwiek sługa, ale właśnie NIEWOLNIK (greckie: *doulos*). Możemy więc czytać tę historię ostatecznie tak, że Pan nie tylko darował mu dług, ale również wyzwolił go, a w ten sposób podarował mu kompletnie nowe życie – inne, niż wiódł do tej pory (wszak między człowiekiem wolnym a niewolnikiem w tamtym świecie była ogromna przepaść). Albo inaczej: przywrócił mu wolność (a więc i prawa), którą kiedyś miał i utracił...

Taka właśnie jest rzeczywistość Jubileuszu: „obwieścicie wyzwolenie w kraju dla wszystkich jego mieszkańców. Będzie to dla was jubileusz – każdy z was powróci do swej własności i każdy powróci do swego rodu” (Kpł 25,10).

Czyż Jubileusz nie powinien być więc czasem wielkiego święta i niesłychanej radości?!

Oczywiście, powinien. I oby był dla nas wszystkich.

Przypowieść jednak na tym się nie kończy...

„Lecz gdy sługa ów wyszedł, spotkał jednego ze współsług, który mu był winien sto denarów. Chwycił go i zaczął dusić, mówiąc: «Oddaj, coś winien!» Jego współsługa upadł przed nim i prosił go: «Okaż mi swą cierpliwość, a oddam tobie». On jednak nie chciał, lecz poszedł i wtrącił go do więzienia, dopóki nie odda długu” (Mt 18, 28-30).

100 denarów. Ile to było? Wiemy z innej Jezusowej przypowieści (o robotnikach w winnicy – Mt 20,1-16): denar to była dniówka niewykwalifikowanego robotnika. 100 denarów to blisko 4-miesięczna pensja takiegoż pracownika. To dzisiaj w Polsce pewnie jakieś 20-25 tysięcy złotych. Suma zapewne niemała. No, ale przynajmniej wyobrażalna! To można spłacić. To da się, być może, także darować –zwłaszcza, jeśli przed chwilą darowano mi grube miliardy.

Nie darował...

I został przez Króla wydany katom.

Tak. Jubileusz można ZMARNOWAĆ. Można się zamknąć na jego łaski własnym nie-wybaczeniem; własnym uporem przy swoich „prawach”; przy tym, co „mi się należy”.

Druga Księga Kronik, próbując odczytać powody pójścia Żydów w niewolę babilońską, sugeruje niezachowanie przez nich regulacji dotyczących lat szabatowych (a więc i jubileuszy): „dokąd kraj nie dopełni swych szabatów, będzie leżał odłogiem przez cały czas swego zniszczenia, to jest przez siedemdziesiąt lat” (2 Krn 36,21). Tak. Ziemia będzie leżeć odłogiem, gdyż nie dano jej odpocząć w przepisany czasie (rok szabatowy, rok jubileuszowy). Jubileusz okazał się [za] trudny. Jego duchowość zbyt wymagająca – wzywająca do pełnego zaufania Bogu i zdania się na Niego. Oczekująca ryzyka ubóstwa oraz praktycznej miłości i sprawiedliwości społecznej.

Przeżywamy w Kościele czwarty tydzień Jubileuszowego Roku 2025 (zaczął się 24 grudnia 2024).

Czy poznaliśmy już jego niewyobrażalną łaskę?

Czy poznaliśmy już trud, jaki przynosi?

Czy jedno i drugie jest dla nas DOBRĄ NOWINĄ?

kard. Grzegorz Rys

Można sprawować Eucharystię według formularza „O uproszenie miłości” (*Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, 173).

MODLITWA WIERNYCH

Wierząc, że Bóg słyszy wołanie nas, wierzących, i przychodzi nam z pomocą, wołajmy z ufnością do Niego:

- Módlmy się za chrześcijan, aby byli otwarci na religijny dialog z wyznawcami judaizmu, w duchu wzajemnej akceptacji i poszanowania.
- Módlmy się za wierzących w Chrystusa, aby w sytuacji zagrożeń całą ufność pokładali w Bogu.
- Módlmy się za Żydów, aby wobec ludzi doświadczanych niewiarą i grzechem byli odważnymi świadkami Jedyne go i Prawdziwego Boga, źródła życia, nieśmiertelności i wiecznego zbawienia.
- Prośmy Boga, Pana życia i śmierci, aby tragedia Zagłady Żydów przemieniała serca i umysły tych, którzy nie dostrzegają sensu religijnego dialogu w celu budowania chrześcijańsko-żydowskiego braterstwa.
- Módlmy się o pokój wszędzie tam, gdzie panuje wojna, o sprawiedliwość tam, gdzie panuje niesprawiedliwość, o poszanowanie godności człowieka tam, gdzie jest ona dziś zagrożona.
- Módlmy się za nas samych, abyśmy w naszej refleksji i działaniu na rzecz dialogu kierowali się duchem prawdy, szacunku, wzajemnego zrozumienia i miłości.

Boże Abrahama, Izaaka i Jakuba, Boże, którego świadkami po całej ziemi stali się Uczniowie Jezusa Chrystusa, umocnij duchową więź braterstwa wiary chrześcijan i Żydów. Przez tegoż Chrystusa Pana naszego.

ABC DNIA JUDAIZMU

Dzień Judaizmu w Kościele katolickim jest szczególnym czasem wspólnotowej refleksji i modlitwy. Refleksja ta, opierając się na tekstach biblijnych i wypowiedziach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła na temat dialogu katolicko-judaistycznego, winna pomagać katolikom w odkrywaniu judaistycznych korzeni chrześcijaństwa, w pogłębianiu świadomości tego, że religia żydowska nie jest wobec naszej religii *rzeczywistością zewnętrzną, lecz czymś wewnętrznym*, oraz że nasz *stosunek do niej jest inny aniżeli do jakiegokolwiek innej religii* (Jan Paweł II); że można mówić ścisłym pokrewieństwem obu religii, a wyznawców judaizmu nazywać *starszymi braćmi w wierze* (Jan Paweł II). Budowanie wzajemnego braterstwa i formowanie właściwej mentalności wiernych wymaga Bożej pomocy, dlatego tak bardzo potrzeba modlitwy.

Komitet ds. Dialogu z Judaizmem przy Konferencji Episkopatu Polski pragnie przypomnieć główne zasady, które należy uwzględnić przy organizowaniu Dni Judaizmu:

1. Wyjaśniać i upowszechniać istotę Dnia Judaizmu.
2. Przybliżyć nauczanie Kościoła po II Soborze Watykańskim na temat Żydów i ich religii.
3. Uczynić modlitwę nieodłącznym elementem obchodów Dnia Judaizmu.
4. Propagować posoborowe wyjaśnienia tekstów Pisma Świętego, które w przeszłości mogły być interpretowane w sposób antyjudaistyczny i antysemitki.
5. Wyjaśniać wiernym tragedię Zagłady Żydów.
6. Ukazywać antysemitizm jako grzech (Jan Paweł II).
7. Zapraszać tego dnia do wspólnej modlitwy przedstawicieli innych Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich.
8. Zapraszać Żydów do udziału w obchodach Dnia Judaizmu.